herpy

PILGIFTSGRODOR

Marañón Poison Frog

Excidobates mysteriosus

Excidobates mysteriosus är en liten, dagaktiv pilgiftgroda på omkring 3 cm från Cordillera del Cóndor i norra Peru. Den är svart med vita prickar, fortplantar sig i vattenfyllda bromelior i gammal bergsskog och är hotad i naturen.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Dendrobates mysteriosus*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**3 cm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Regnskog och bergsskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**45 × 45 × 60 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**21-25 °C**
Temperatur, natt	**17-20 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vatten	**Ingen vattenskål**
UVB	**Valfritt**
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**I bladveck (t.ex. bromelior)**
Könsmogen	**10-12 mån.**
Ägg per läggning	**4-8**
Larvtid	**65-75 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Alger/växter och färdigfoder**
Yngelvård	**Bär grodynglen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Starkt hotad (EN)**

Om arten

Excidobates mysteriosus är en medelstor pilgiftsgroda på 27-34 mm från nos till kloak. Ryggen är svart till mörkbrun med tydliga vita prickar, och det sitter alltid en prick under hakan. Prickarnas antal och placering varierar från djur till djur. Släktet känns igen på ljusa, ovala fläckar på lårens undersida.

Arten beskrevs 1982 av Charles Myers som *Dendrobates mysteriosus* och återfanns i naturen 1989. Den flyttades 2008 till det nya släktet *Excidobates*, som i dag har tre arter: *E. mysteriosus*, *Excidobates captivus* och *Excidobates condor*. *E. captivus* är närmaste släkting; den är betydligt mindre och lever i låglandet och förbergen kring Marañón och Santiago.

Könen liknar varandra. Honan är något fylligare, men skillnaden syns tydligt först när hanen ropar.

I naturen har huden gift som grodorna förmodligen tar upp från födan. Djur i fångenskap förlorar giftet, och uppfödda djur är giftfria. Tvätta ändå händerna före och efter arbete i terrariet.

Utbredning och livsmiljö

Excidobates mysteriosus förekommer bara i Peru. Den är känd från sluttningarna av Cordillera del Cóndor i övre Marañón-dalen i departementet Cajamarca, och det finns också fynd från det angränsande departementet Amazonas. Arten lever på omkring 600-1300 m höjd och anges oftast från 900-1100 m. Det samlade utbredningsområdet är under 5000 km². Skogsavverkning, bränder och olaglig insamling till terriehandeln på 1990-talet har gjort bestånden små, och bara få områden har i dag stabila bestånd.

> **Naturlig utbredning:** Peru.

LIVSMILJÖ

Arten lever i orörd, fuktig premontan skog med många markbundna bromelior och kaktusar. Grodorna håller sig särskilt vid foten och toppen av klippväggar, där de jagar i växttäcket. De är dagaktiva och äter bland annat myror och små flugor.

Alla fortplantningsplatser är vattenfyllda bromelior, särskilt *Aechmea nudicaulis*, som håller vatten i trattarna hela året. De bromelior arten använder växer bara på mycket gamla träd, och sådana finns det få av i dag. Honan lägger äggen i bromelian, och hanen bär grodynglen till vattensamlingar i andra delar av växten.

Klimatet på 600-1300 m höjd på de tropiska Andernas sluttningar är fuktigt hela året, med varma dagar och tydligt svalare nätter.

Skötsel

TERRARIET

Det finns bara lite kunskap om skötseln av *Excidobates mysteriosus*. Djuren lever i fuktig bergsskog nära bromelior och klippor, med varma dagar och svala nätter. *Excidobates captivus* är artens närmaste släkting, och *Ranitomeya variabilis* och *Ranitomeya imitator* är bromeliafortplantande arter från samma del av Peru med välkända krav.

Ett par behöver ett terrarium på minst 45 × 45 × 60 cm. Höjden är viktig, eftersom grodorna klättrar och fortplantar sig i bromelior. Använd ett dräneringslager av lecakulor i botten, ett fuktigt bottensubstrat av kokos och jord och ett tjockt lager vissna löv. Bak- och sidoväggar av kork eller ett annat fuktbevarande material ger klätterytor.

Plantera tätt med bromelior, som både ger skydd och fortplantningsplatser, och sätt gärna snedställda filmburkar med vatten på olika höjd. Terrariet ska ha fina ventilationsöppningar, så att luften byts utan att torka ut. Håll inte andra arter tillsammans med *E. mysteriosus*. Ungar kan stanna i samma terrarium tills de äter själva och har vuxit tydligt.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Temperaturen på artens lokaler är inte uppmätt. 21-25 °C på dagen och 17-20 °C på natten passar klimatet i förbergen. Grodorna tål värme dåligt, så undvik längre perioder över 27 °C. Placera terrariet på ett svalt ställe, använd LED-ljus i stället för varma lampor och kyl vid behov med en fläkt. En egentlig vintervila är inte känd hos arten.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska vara 80-100 %, och bottensubstratet ska vara fuktigt hela året. Spraya med osmos- eller regnvatten en till två gånger dagligen, eller använd ett regn- eller dimsystem. Bromeliorna ska alltid ha vatten i trattarna, annars kan grodorna inte fortplanta sig. Se till att luften inte står stilla, annars uppstår lätt svamp och sjukdom.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

En vattenskål är inte nödvändig, eftersom grodorna får fukt från sprayningen och från de vattenfyllda bromeliorna. Vattnet i bromelior och filmburkar byts med friskt osmos- eller regnvatten varje vecka. Undvik kalkhaltigt kranvatten och kemikalier, eftersom amfibier tar upp ämnen genom huden. När det finns grodyngel ska varje bromelia eller burk ha rent vatten och ett par vissna blad.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och lever i skugga under tätt lövverk, så ljuset ska först och främst ge växttillväxt och en dag på 12 timmar. UVB är inte nödvändigt, men valfritt. Ett svagt UVB-ljus (Ferguson-zon 1) kan användas i en del av terrariet, när det finns skugga och växter där grodorna kan dra sig tillbaka.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Excidobates mysteriosus är stor nog att ta vinglösa bananflugor (*Drosophila melanogaster*), hoppstjärtar och, när djuren är vuxna, *Drosophila hydei*. I naturen äter arten myror och små flugor. Mata vuxna varannan dag och ungar dagligen, med så mycket som blir uppätet. Pudra foderdjuren med ett vitamin- och mineraltillskott några gånger i veckan. Egna kulturer av bananflugor och hoppstjärtar ger en stabil tillgång.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

Arten är dagaktiv, och hanen ropar högt och ofta från växterna och klipporna i terrariet. Den hålls bäst som par, eftersom flera djur tillsammans kan ge strid. Grodorna bör inte hanteras, eftersom de är känsliga för stress. Använd en plastbägare när de ska flyttas.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Djuren blir könsmogna efter 10-12 månader. Honan är något fylligare än hanen, men skillnaden syns först tydligt när hanen ropar. Hanen har en inre ljudblåsa och ropar högt och ofta med ett rasslande ljud som liknar en skallerorm. Det säkraste är att låta en grupp ungar växa upp tillsammans och sedan sätta ett ropande par för sig.

PARNING

Hanen ropar, och honan följer villigt efter honom till en lämplig bromeliatratt, där äggen läggs. Det kan gå flera timmar från det första ropet till äggläggningen. Säsong och vilperiod är inte kända. Mer sprayning och något svalare nätter, som under regntiden, kan sätta fart på fortplantningen.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Honan lägger 4-8 ägg i en vattenfylld bromeliatratt eller i en filmburk som efterliknar den. När grodynglen kläcks bär hanen dem på ryggen till andra vattensamlingar i växten. Grodynglen är svarta. Ge varje grodyngel sin egen vattensamling. Grodynglens föda i naturen är inte känd. Alger, den naturliga beläggningen i vattnet och ett fint färdigfoder passar.

METAMORFOS

Kläcktid och larvtid är inte kända för arten. Siffrorna är lånade från *Ranitomeya variabilis*: vid 24 °C kläcks äggen efter omkring två veckor, och larvtiden är 65-75 dagar. När frambenen kommer ska vattnet vara grunt, och grodynglen ska ha lätt tillgång till land. När svansen har resorberats är ungen redo för livet på land.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nyss metamorfoserade ungarna är mycket små och ska ha fina foderdjur som hoppstjärtar och de minsta bananflugorna varje dag. Håll dem i ett fuktigt terrarium med mossa och löv, pudra fodret med vitaminer och kalk, och håll temperaturen på 21-24 °C. De kan flyttas till ett större terrarium när de äter säkert och har vuxit tydligt. Livslängden är inte känd. De 5-10 åren i faktarutan är lånade från *Ranitomeya variabilis*.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

Hälsa och vanliga misstag

Inga sjukdomar som är särskilda för arten är kända. De typiska felen är desamma som hos andra pilgiftgrodor:

- För varmt eller för torrt terrarium. Grodorna blir slöa, magrar och förlorar färg.
- Smutsigt vatten i bromelior och burkar, som ger svamp och sjukdom hos grodynglen.
- Foder utan vitamin- och mineraltillskott, som ger skelettproblem och svaga ungar.
- Nya djur som för med sig smitta. Håll nya grodor i karantän för sig.

En frisk groda har hel hud och en rund, men inte uppsvälld buk. Sök en veterinär med kunskap om amfibier om grodan slutar äta, sväller upp eller får sår eller röda områden på huden.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.